

цікавістю вивчати факти та явища, які не вивчаються на уроках, займатися самостійною дослідницькою діяльністю.

У подальших дослідженнях буде проаналізовано вплив різних форм, методів та методичних прийомів на розвиток пізнавального інтересу учнів з біології.

Список використаних джерел:

1. Вишнеvsька Л. В. Пізнавальний інтерес – основна рушійна сила якісного навчання, дослідження ефективності його формування / Л. В. Вишнеvsька, В. П. Вишнеvsький, Т. А. Попович, Г. О. Рябініна // Природничий альманах. Серія: Біологічні науки. – 2017. – № 24. – С. 7-17.
2. Огороднійчук З. В. Пізнавальні інтереси учнів як фактор їх професійного самовизначення // З. В. Огороднійчук // Психологія. – К., 1990. – Вип. 35.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
4. Єфименко В. В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності у школі / В. В. Єфименко. – М.: Просвіта, 2003. – 35 с.
5. Постернак Н. О. Стимулювання пізнавального інтересу учнів 6–8 класів до біології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання» (біологія) / Н. О. Постернак. – К., 2003. – 20 с.
6. Хабіб Р. Е. Активність учнів початкових класів / Р. Е. Хабіб. – М.: Просвещение, 1998. – 236 с.

Рижих Н.О.

*завідувач відділу організаційно-масової роботи,
Донецький обласний центр технічної творчості дітей та юнацтва*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Формування творчої, ініціативної, національно свідомої особистості вимагає наповнення ланок навчально-виховного процесу змістом, що відображає об'єктивну історію, мистецтво, культуру всієї України та забезпечує можливість духовного самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального та культурного потенціалу, як найвищої цінності суспільства [6]. Патріотичний напрямок реалізується через громадянську освіту, правове та морально-естетичне виховання на основі вивчення традицій українського народу.

Патріотичне виховання молоді є одним з найголовніших пріоритетів молодіжної політики в Україні, складовою частиною виховного процесу, який являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і громадських організацій щодо формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до країни, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Воно включає у себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, володіє високим рівнем комплексності, тобто охоплює своїм впливом усі покоління і пронизує всі сторони життя: соціально-економічні, політичні, духовні, правові, педагогічні, спирається на освіту, культуру, історію, державу, право тощо.

Особливості розвитку національної свідомості та самосвідомості вихованців досліджували вітчизняні педагоги: Г. Ващенко, О. Дорошкевич, О. Духнович, П. Куліш, С. Русова, К. Ушинський, І. Бех, І. Дзюба, В. Дончик, М. Євтух, М. Стельмахович, Д. Тхоржевський та ін. Вони вважали, що у виховній системі головною стала ідея виховання людини як громадянина і свідомого патріота на основі загальнолюдських і національних цінностей, ідеї народності, державності, людяності.

У системі позашкільної освіти особистість педагога, його погляди та практичні дії мають бути взірцем для наслідування та відігравати вирішальну роль у національно-патріотичному вихованні підрастаючого покоління. Завдання закладів позашкільної освіти – побудувати виховну діяльність так, щоб сама її організація, середовище виховували гуртківців у душі патріотизму, глибокого розуміння історії свого народу, національної ідентичності та самобутності. Призначення педагога полягає у тому, щоб слова «Україна», «патріотизм» набували для дитини особливого смислу, тобто сприймалися не лише розумом, а й серцем. Для цього слід чітко усвідомлювати завдання Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді:

- формування в свідомості й почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- формування кращих рис української ментальності – незалежності, працелюбності, справедливості, доброти, чесності, гостинності, потягу до освіти, здорового оптимізму, мужності, універсальності, міцних сімейних стосунків;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- підвищення престижу військової служби, шанобливе ставлення до солдата, захисника Вітчизни [5].

Одним із важливих завдань формування національно самосвідомої особистості є виховання поваги та любові до державної мови. Володіння рідною мовою та використання її у повсякденному спілкуванні повинно стати пріоритетними у виховній роботі з дітьми. Мовне середовище має значний вплив на формування гуртківця-громадянина, патріота України.

Форми, методи та прийоми роботи з національно-патріотичного виховання повинні обиратися, враховуючи вікові особливості вихованців, їх уподобання й інтереси, можливості спілкування в мережі Інтернет, традиції навчальних закладів.

В основі виховного процесу у Донецькому обласному центрі технічної творчості дітей та юнацтва покладена система відносин, що забезпечує взаємодію педагогів, батьків та дітей. Під час реалізації Концепції національно-патріотичного виховання, як процесу розвитку творчої особистості, педагогічні працівники закладу постійно ведуть пошук інноваційних технологій, що сприяють формуванню середовища, яке розвиває, навчає та виховує. Завдяки проведенню бесід, годин спілкування, виховних та масових заходів вивчається рівень потреб та інтересів, а також рівень самовизначення кожного вихованця.

Національно-патріотичне виховання має системний характер і педагоги Центру приділяють велику увагу традиціям українського народу, його обрядам та звичаям. Для виконання завдань національно-патріотичного виховання суттєву роль відіграють виховні заходи, що сприяють формуванню патріотичних поглядів, переконань та почуттів, а також поглибленню знань гуртківців з історії та культури українського народу.

У закладі постійно організовуються заходи, присвячені національним святкам: Дню Соборності України, Дню рідної мови, Дню Незалежності України, Дню захисника України, Дню Святого Миколая, Великодня тощо. Утвердженню патріотичних почуттів, співпричетності до важливих подій сприяє участь вихованців в організації та проведенні цих заходів.

Досить поширеними формами проведення виховних та масових заходів є організація змагань, виставок, фотовиставок, флешмобів, майстер-класів, виховних годин, презентацій, «круглих столів», показ патріотичних фільмів, присвячених героїчному минулому українського народу та сучасним видатним громадянам країни. Знайомство з видатними українцями викликає у вихованців почуття поваги й особистої причетності до здобутків нації та заохочує їх до активного соціального життя, стимулює бажання зробити щось значне для свого народу, формує громадянську позицію. Позашкільна освіта формує громадянина з високим патріотичним почуттям.

Масові заходи національно-патріотичного виховання залучають гуртківців до різноманітних проектів, використовуючи при цьому різні засоби масової інформації, комунікації, Інтернет-технології, вебінари, веб-квести тощо. Для реалізації цих проектів створюються та наповнюються сайти і сторінки в соціальних мережах, де висвітлюється досвід національно-патріотичного виховання, події, заходи та плани на майбутнє. Заходи з патріотичного виховання в Донецькому обласному центрі технічної творчості дітей та юнацтва відбуваються в традиційних формах, які розвивають творчі здібності та естетичний смак дітей, виховують дбайливе, шанобливе ставлення до народних традицій, національної свідомості. Педагоги позашкільного закладу з метою формування та популяризації народних промислів постійно залучають усіх охочих до участі у майстер-класах, де використовують елементи народної творчості.

Отже, виховуючи підростаюче покоління, потрібно враховувати, що пріоритетними рисами ціннісного ставлення особистості до суспільства і держави для них має бути відповідальність і дієвість. Вихованці мають не тільки ідентифікувати себе з українським народом, але й прагнути жити в Україні, працювати та розбудовувати її, захищати свою країну; поважати закони і дотримуватися Конституції; володіти державною мовою; визнавати пріоритети прав людини, поважати свободу, демократію та справедливість.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д., Чорна К.І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. – Київ, 2014. – 29 с.
2. Горб Т.Й. Громадянське виховання: інструменти дотику до особистості / Т.Й. Горб // Виховна робота в шк. – 2014. – № 3. – С. 2-4.
3. Дудар О.В. Залучення національних традицій до сучасної системи виховання / О.В. Дудар // Класний керівник. – 2012. – № 1/2. – С. 22-23.
4. Жаровська О.П. Національна свідомість як складова патріотичного виховання студентів педагогічних університетів / Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб.наук.праць. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – Вип. 18, кн. 1. – С. 233-242.
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068>.
6. Матвійчук А.А. Національно-патріотичне виховання як важливий чинник формування соціокультурних орієнтацій студентської молоді / А.А. Матвійчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/matviychuk-aa-natsionalno-patriotichnevihovannya-yak-vazhliivy-chinnik-formuvannya-sotsiokulturnih-orientatsiy-studentskoyimolodi/>.